

KROWKA (32) *sb f*

krowka (30), **kruwka** (1), **krewka** (1) [*w znaczu. 2.b.*]; *krowka* : *kruwka Calep* (3 : 1); *krowka* : *krewka Mącz* 16 : 1).

o oraz e *pochylone*, a *jasne*.

sg N *krówka* (19). ◊ *G* *krówki* (1). ◊ *A* *krówkę* (4). ◊ *I* *krówką* (1). ◊ *pl N* *krówki* (3). ◊ *G* *krów(e)k* (1). ◊ *A* *krówki* (2). ◊ *I* *krówkami* (1).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVIII w.*

1. *Dem. od „krowa”* (16) :

Hipokor. (5): *Krowkę pilno páiemy RejZwierc* 95; *KlonŻal* C2; *Cacus wołki iadł/ fyte krowki doił. KlonWor* 22, 78.

W przen (1) : *Krowká teź gárniec z máłlá y kopę fyrow zá onę fieczkę pewnie ízynkowác muśi RejZwierc* 95.

a. *Krowa z gatunku krów niewielkiego wzrostu* (1) : *Ceva*, genus *vaccae humilioris* – *Krowka rowną. Calep* 185a.

b. *Młoda krowa; vaccula Mącz, Calep, Cn; vitula Cn* (4) : *Cielęciami albo iałowką młodego byczku a k rowke [!] zową FalZioł* IV 13b; *Vacula, Krówká. Mącz* 471c; *Calep* 1098a.

Wyrażenie: »młode krowki« (1): *Iunices, Młode krówki/ yáłołzki Mącz* 178b.

2. *zool. Owad* (19) :

a. *Bliżej nieokreślony owad z rzędu chrząszczy (Coleoptera); scarabaeus Murm, BartBydg, Mącz, Calep, Cn; melolantha Murm, BartBydg, taletus BartBydg; cantharis Mącz; cantharus Cn* (17) : *Krowká się tym rozgorzliłá [...] Ná orle gniazdo wleciáłá/ A iáycá na doł zmiotáłá. BierEz* H2v, H2v [2 r.]; *Murm* 102; *Scarabeus, vermis krowka, habens cornua, vel yelonek BartBydg* 138b, 155; *tem kamieniem krowki y iníze chrobacztwo [...] oddalony będą FalZioł* IV 58d; *Cantheria vel cantherias, Species gammae scarabaei effigiem habens, Nieyáki kámień/ álbo perła/ krówki obras ná íobie máyąc. Mącz* 34a, 34a, 371a; *Niektorzy robaki co ie krowkami zową/ żywo ná pępek przykłádáią SienLek* 100v, 55; *CzechEp* 4; *Scarabeus – Kruwka w kobiliencach grzebąca. Calep* 951b.

Zestawienia: »krowka z rogami« = *Lucanus cervus L.*; *jelonek rogacz, rzadki chrząszcz z rodziny jelonkowatych (Lucanidae)* (1): *Scarabaeus lucanus, est scarabaeus grandis, habens cornua praelonga [...] eyn íchróter Krowka wyelka zrogámy Murm* 102.

»zielona krowka« = *Melolantha melolantha L.*, *chrabąszcz majowy, szkodnik owadzi z rodziny żukowatych (Scarabaeidae) (Rost)* (2): *Melolantha eyn gryner keuer Zyelona krowká. Murm* 102; *BartBydg* 88b.

b. *Bąk (Tabanus sp.) lub giez (Hypoderma sp.); muchówki szkodliwe dla kopytnych; scarabaeus Mącz* (2) : *Entoma [...] Latine Insecta, Wízelákíe robáftwo/ yáko íą Muchy/ Ofy/ Bąki/ Krówki/ Pízczoły/ ktore fie głowá od drugiey częścy ciáłá dzielą. Mącz* 104b; *Scarabaeus, Bąk który konie káfa/ krówką [!] drudzi zową. Mącz* 371a.

3. *bot. Polygonatum All.; kokoryczka, bylina leśna z rodziny liliowatych (Liliaceae) (kłącza tej rośliny odpowiednio obcięte tworzą wałek wsparty jak gdyby na nóżkach – stąd może nazwa „krówka”); ischias, polygonaton, sigillum Salomonis Calep; polygonatum Cn* (3) : *Krowká/ Polygonatum, vel Sigillum*

Salomonis. Weiß wurtz. *SienLek* 200v, X2v; *Calep* 565a; [to nie iest ono náfze białe korzenie/ co ie Polacy zową Krowką *SienHerb* 609b].

Synonimy: **1.b.** *cielica, jałowka*; **2.b.** *bqk, giez*.

IM